

Lapsen ääni -kehittämishjelman loppuarviointi

"Hyvinvointivaikutukset ja kuntien hyöty"

31.10.2011
Yhteenveto

Stina Högnabba, erikoistutkija
Etelä-Suomen Lapsen ääni -kehittämishjelma,
Helsingin sosiaalivirasto

Ohjelma-arvioinnissa helikopteriperspektiivi käyttöön!!!!
...toteaa ohjelman arviointiryhmä....

Arvioinnin tuotokset

- Toiminnan seurantaraportit (5 kpl)
- Väliarviointi, marraskuu 2010
- Loppuarviointi, lokakuu 2011
 - Loppuarvioinnin liitteet
 - Osahankkeiden toimintamallien kuvaus
 - Yhteenveto PowerPoint esityksenä

Dokumentit luettavissa www.lapsenaani.fi

Arvioinnin rakentuminen

Loppuarvioinnin tavoite

Seurata ja arvioida:

- ohjelmassa osallisena olevien lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia
- uusien toimintamallien kehittymistä osaksi kuntien palvelurakenteita

Arviointikriteerit:

- hyvinvointimuutokset
- osallisuuden toteutuminen
- toimintamallien siirrettävyys

Ohjelma-arvioinnissa on haettu vastauksia seuraaviin *kysymyksiin*:

1. Onko ohjelmalle ja osahankkeille asetetut tavoitteet saavutettu?
2. Onko ohjelmassa kehitetyt toimintamallit edistänyt lasten, nuorten ja perheiden arkea ja hyvinvointia?
3. Miten ohjelmassa on kuultu ja osallistettu lapsia, nuoria ja perheitä?
4. Onko moniammatillisella työotteella syntynyt lapsia, nuoria ja perheitä tukevia toimintamalleja?
5. Miten käynnistetyt verkostot ovat toimineet ja mitä tuloksia niillä on saavutettu?

Ohjelma-arvioinnin tiedonkeruu

Toiminta- ympäristö- analyysi

- Osahankekohtaiset SWOT analyysit 10/2009 ja 05/2011

Kehittämis- prosessin arviointi

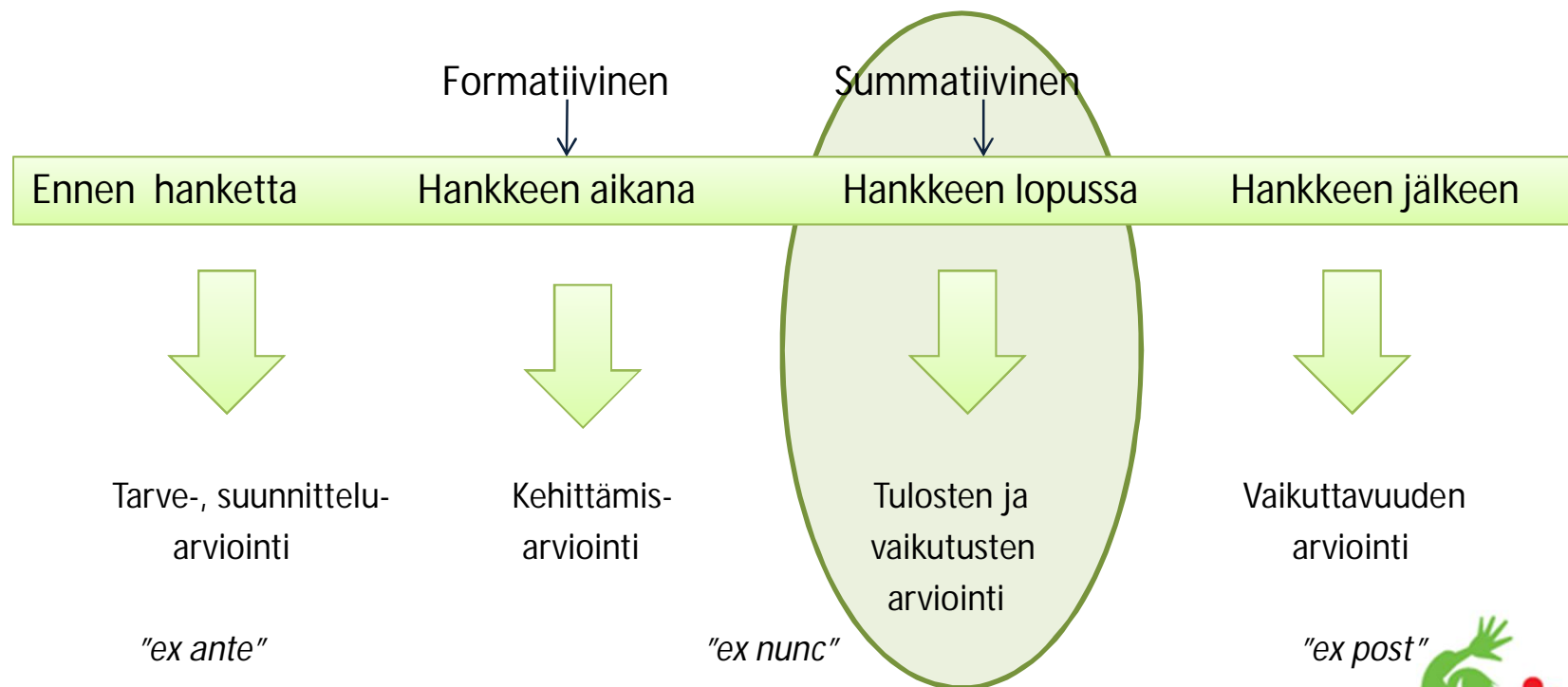
- Arviointityöpajat 10/2009
- Osahankkeiden itsearviointikyselyt (5) 11/2009, 4/2010, 10/2010, 4/2011 ja 10/2011
- Kyselyjen raportoinnit (4 raporttia)
- Osahankkeiden dokumenttiaineistojen seuranta

Tulosten ja vaikutusten arviointi

- Sähköinen kysely osahankkeiden ohjaus- ja tukiryhmille 5/2010 (N=113) ja 5/2011 (N=112)
- Osahankekohtaiset fokusryhmähaastattelut 5/2010 ja 5/2011
- Asiakastulosten arviointi. Osahankkeille suunnattu sähköinen kysely, jonka vastaukset perustuvat asiakkailta kerättyyn ja analysoituun tietoon 8/2010 ja 8/2011
- Lapsille, nuorille ja vanhemmille suunnattu nettikysely
- Oppimisen arviointikysely 08/2011

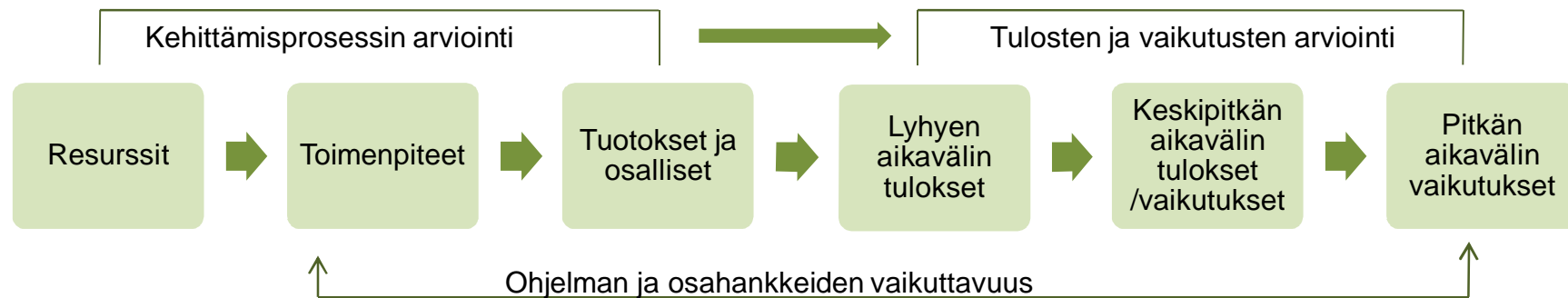
Arviointi ohjelman eri vaiheessa – mihin loppuarviointi kohdistuu?

- Formatiivinen tai/ja summatiivinen arviointi

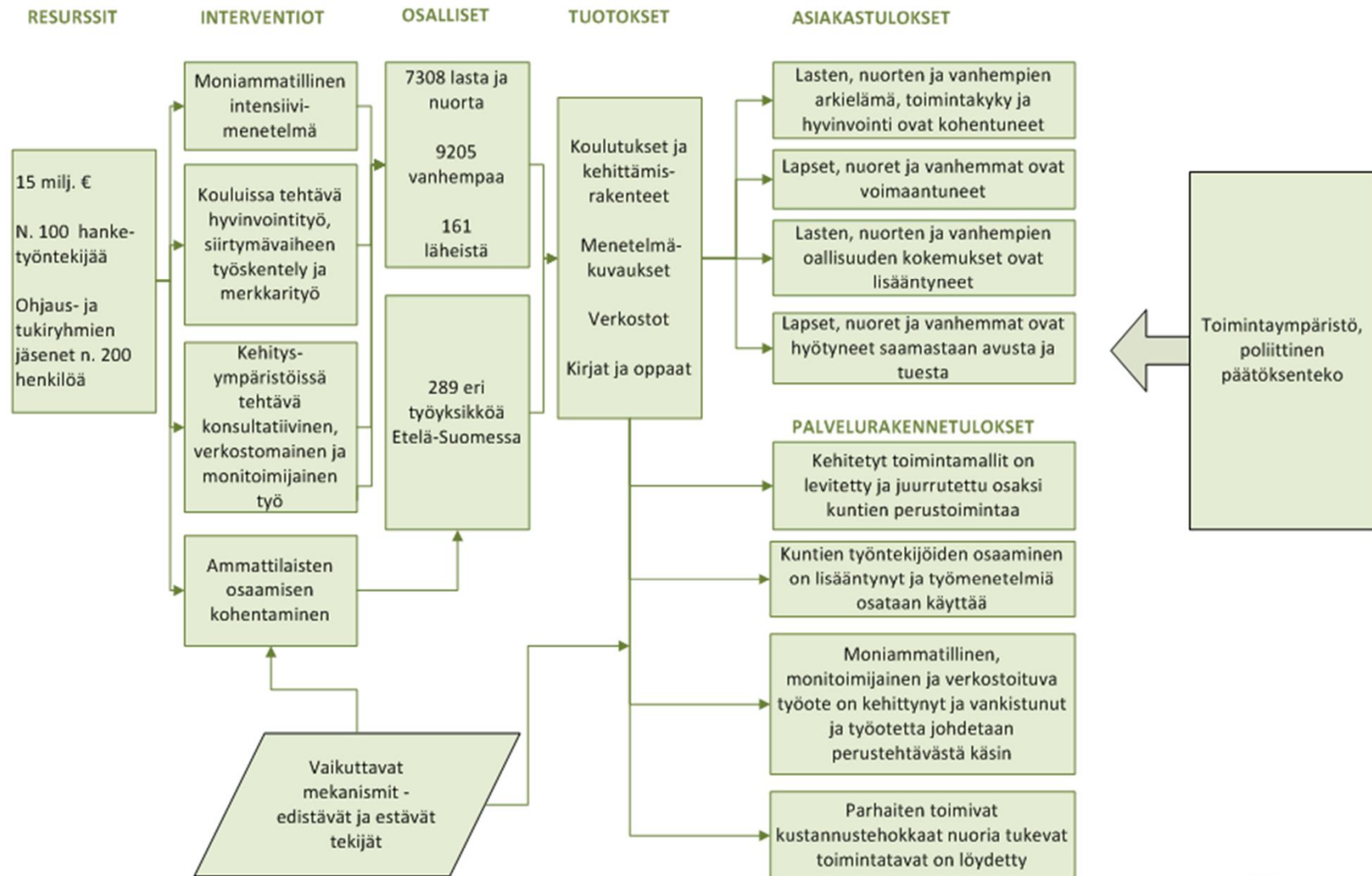
Vaikutusketjuajattelu

= toiminnan kuvausta loogisen mallin avulla

- selkeyttää omaa ajatusta toiminnasta ja tulostavoitteista
- selkeyttää käsityksiämme siitä, mikä saa hankkeessa muutosta aikaiseksi ja mitä se edellyttää meiltä ja muilta toimijoilta
- edistää yhteisen käsityksen muodostamista toiminnasta
- luo pohjaa teorialähtöiselle arvioinnille

Lapsen ääni – kehittämisohjelman looginen malli

Yleistä ohjelmasta

Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia tukevat työtteet ja osahankkeet

(Toimintamallien kuvaukset luettavissa: Loppuraportin liiteosa sekä "Kehittämisohjelman osahankkeiden toimintamallit 2009-2011")

OSAHANKKEET:

1. Vinssi, Noste ja Omin jaloin
2. Tukevasti alkuun – vahvasti kasvuun, Lapsen ääni koulussa, Kouvolan perhepalveluverkosto, Rajan lapset (merkkaritoiminta)
3. Rajan lapset ja nuoret, Etelä-Kymenlaakson perhepalveluverkosto, Jeri, Vahvuutta perheelle (Lost-Karviainen), Sabir, Kirkkonummen Tukevasti, Vespa, Hyve4, Tukevasti verkossa
4. Kehrä, Ulappa, Kehikko, VKK-Metro

Kehittämisohjelman kohderyhmät

Lasten ikä	N		N
11-v tai alle	5 304	Vanhempia	9 205
12–15 – v	1 566	Läheisiä	161
16 – v tai yli	4 38		
Lapsia yhteensä	7 308		

Lisäksi:

- Vastaamopalvelua ovat käyttäneet 353 vanhempaa
- Ulappa on tavoittanut n. 2000 lasta hyvinvoinnin tiedonkeruulla

Kehittämistyön pilottiyksiköt

(=toimintaympäristöt, joissa toimintamalleja on kehitetty)

Yksikkö	N	Arvioitu lasten lukumäärä yksiköissä
Neuvola	50	4 485
Päiväkoti	101	3 308
Ala-aste	80	10 470
Ylä-aste	20	4 602
Lukio	4	1 116
Lastensuojelun työryhmiä	24	
YHTEENSÄ	279	23 981

Lisäksi:

Ohjelman koulutukset tavoittanut n. 10 000 ammattilaista

Toimintaympäristö ja kumppanit

- Kunnat: Espoo, Hamina, Helsinki, Hyvinkää, Imatra, Inkoo, Järvenpää, Kauniainen, Kajalohja, Karkkila, Kerava, Kirkkonummi, Kotka, Kouvola, Lappeenranta, Lemi, Lohja, Luumäki, Miehikkälä, Mäntsälä, Nummi-Pusula, Nurmijärvi, Parikkala, Pornainen, Pyhtää, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale, Siuntio, Taipalsaari, Virolahti, Vantaa ja Vihti.
- Sairaanhoidopiirit: Etelä Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden piiri sekä Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoidopiiri.
- Oppilaitokset: Arcada, Diak, Helsingin yliopisto, Kuopion yliopisto, Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu, Laurea AMK, Metropolia ja Saimaan ammattikorkeakoulu
- Järjestöt: Barnavårdföreningen i Finland, Erkka erityislasten vanhempien vertaistukiryhmä, Duo-projekti/Familia Club ry, Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys, Etelä-Kymenlaakson perheasiainneuvottelukeskus, Folkhälsan, kalliolan nuoret, katupalveluyhdistys Kartsa ry, Kouvolan seurakunnan lapsityö, Kymenlaakson ensi- ja turvakotiyhdistys, lappeenrannan seurakuntayhtymä, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, pelastakaa lapset ry, Pesäpuu ry, Suomen vanhempainliitto, Väestöliitto.

Ohjelman johtaminen

- Tukea ja asiantuntemusta on hanketyöntekijöiden mielestä tarvittaessa saatu ja ne ovat parantuneet ohjelman edetessä
- Kehittämisvastuu ja sisällöllinen johtaminen hanketyöntekijöiden mielestä jossain määrin epäselvää
- Ohjausryhmän merkitys ja rooli jäänyt hanketyöntekijöille jossain määrin epäselväksi

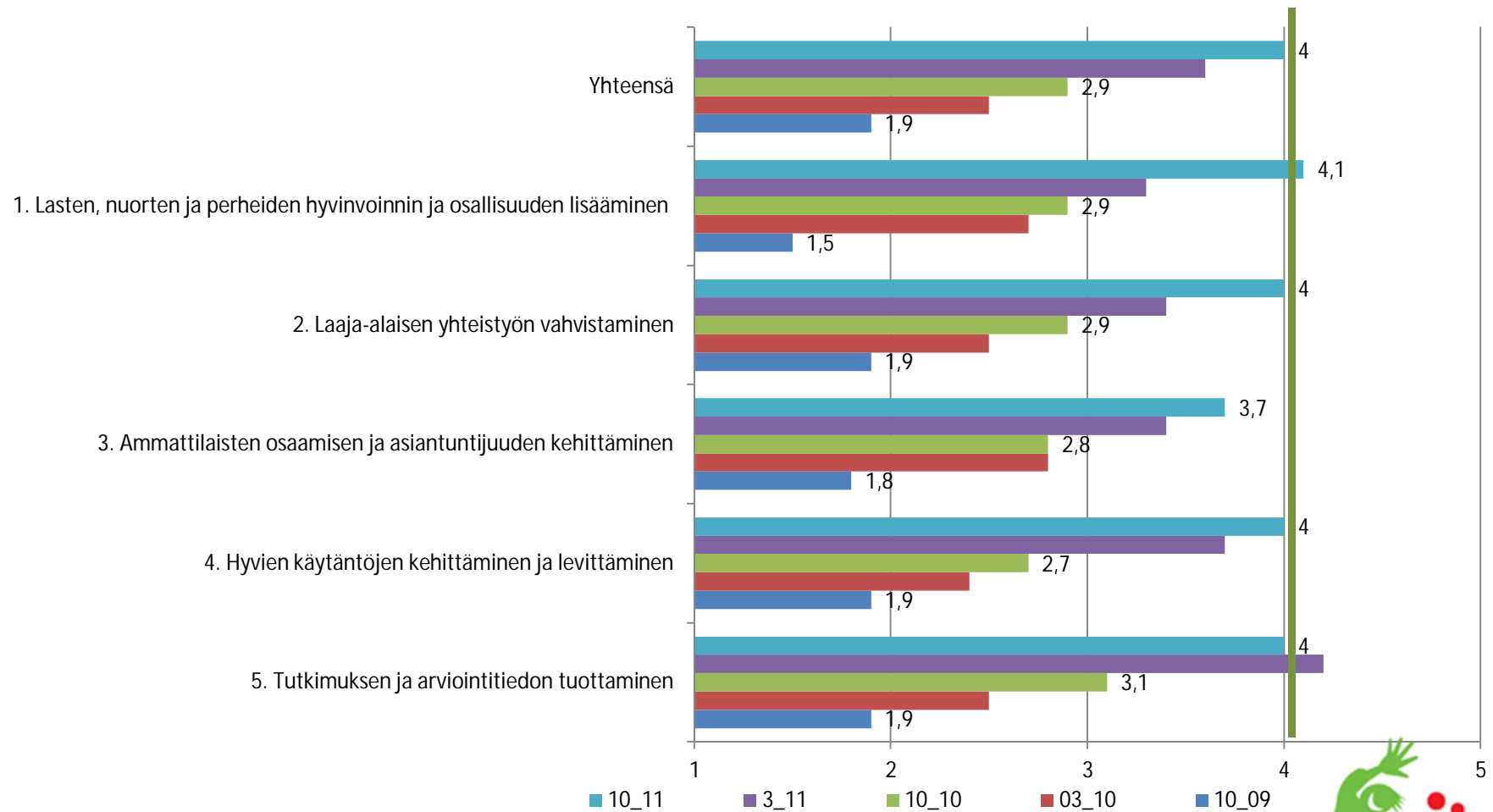
Ohjelman tukirakenteet

- Osahankkeiden tukiryhmissä n. 220 jäsentä
- Jäsenet ovat jossain määrin kyenneet vaikuttamaan toimintamallien siirtymiseen kuntiin
- Jäsenet kokevat kehittämistyön hyväksi ja oikein kohdennetuksi
- Ryhmien hyöty kehittämishankkeille vaihtelevaa (hanketyöntekijöiden näkemys)

Tavoitteet

Ohjelman tavoitteiden eteneminen

asteikko: 1=toteutusta ei ole vielä aloitettu, 2= toteutus on aloitettu, 3=toteutunut osittain, 4=toteutunut lähes kokonaan, 5=toteutunut täysin

Tavoitteita edistävät ja estävät tekijät

Kehittämishojelman *tavoitteet* ovat ohjelmakaudella toteutuneet lähes kokonaan.

Osahankekohtaisten tavoitteiden etenemistä on *edistänyt* toimivat yhteistyösuhteet kuntiin ja yhteistyökumppaneihin, osahankkeen henkilöstön korkea motivaatio ja lapsilta, nuorilta ja perheiltä tullut positiivinen kokemuspalaute.

Hidastavina tekijöinä on ollut kuntien toimintaympäristön muutokset, monitoimijaisen johtamisen ja yhteistyön monimutkaisuus ja lyhyt kehittämissaika suhteessa laajoihin tavoitteisiin.

Lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointivaikutukset

*= ovatko toimintamallit vaikuttaneet
lasten, nuorten ja vanhempien
hyvinvointiin?*

Toimintamallien vaikutus lasten ja nuorten hyvinvointiin

Psyykkinen hyvinvointi	Sosiaalinen hyvinvointi	Fyysinen hyvinvointi
<ul style="list-style-type: none">• Mieliala ja itsetunto kohentuneet• Opittu tunnistamaan ja ymmärtämään oman elämän riskejä ja voimavaroja• Keskittymiskyky parantunut• Omien tunteiden ymmärtäminen parantunut	<ul style="list-style-type: none">• Koulunkäynti sujuu paremmin• Siirtyminen ala-asteelta yläasteelta helpottunut• Kiusaamiskokemukset vähentyneet• Oppimiskokemukset lisääntyneet• Kuulluksi tulemisen kokemukset lisääntyneet• Vuorovaikutus vanhempiin parantunut• Osallisuus omaan arkeen ja palvelujen saamiseen lisääntynyt	<ul style="list-style-type: none">• Sairauksia diagnosoitu ja tarpeen mukaiset hoidot aloitettu -> terveys parantunut• Ruokailu- ja terveystottumukset parantuneet• Päihteiden käyttö vähentynyt

Toimintamallien vaikutus vanhempiin

Psyykkinen hyvinvointi	Sosiaalinen hyvinvointi	Fyysinen hyvinvointi
<ul style="list-style-type: none">• Jaksaminen on parantunut• Omien tunteiden ymmärtäminen suhteessa murrosikäiseen on lisääntynyt• Ymmärrys lasten ja nuorten hyvinvoinnista ja pahoinvoinnista on lisääntynyt	<ul style="list-style-type: none">• Vuorovaikutus lasten kanssa parantunut• Kasvatus"asiantuntijuus" on parantunut• Riittävän ajoissa saatu apu on auttanut selviytymään arjesta• Kynnys avun hakemiseen on madaltunut• Vertaistuki on voimaannuttanut• Tietoisuus lapsen kouluasioista on lisääntynyt• Rajojen ja sääntöjen asettaminen helpottunut• Perheen arki ja ilmapiiri parantunut• Rohkeus puuttua nuoren asioihin lisääntynyt	<ul style="list-style-type: none">• Sairauksia on löydetty ja diagnosoitu -> terveys parantunut

Hyvinvointivaikutuksia edistävät tekijät

Toimintamallien ja työotteiden vaikutukset ovat syntyneet projektiympäristössä, jossa on ollut ulkopuolinen rahoitus ja mittavat resurssit. Dialogisuus, riittävä aika, luottamuksen syntyminen ja työn vieminen lasten, nuorten ja perheiden kehitysympäristöihin ovat edistäneet hyvinvointivaikutusten syntymistä tässä toimintaympäristössä. Toimintamallien vaikuttavuutta ja pidemmän aikavälin vaikutukset syntyvät silloin, kun malleja siirretään kuntien perustoimintaan ja arvioidaan siellä niiden toimintaedellytyksiä.

Hyvinvointivaikutuksia estävät tekijät

- yllättävän vaikeissa elämäntilanteissa olevat lapset ja nuoret, joka on vaikeuttanut ja haastanut ohjelmatyön kehittämistä.
- eri hallintokuntien ja johdon sitoutumattomuus kehittämistyöhön
- muutokset työkäytännöissä ovat hitaita ja suuressa toimijajoukossa tiedonkuluissa on usein esiintynyt pulmia.
- uudenlaisen tekemisen pelko perustyössä
- vääränlaisia odotuksia hankkeita kohtaan ja jossain määrin perustyöntekijöiden heikko sitoutuneisuus
- haasteena kehittämisverkostoille on kehittämistoiminnan vahvempi linkittäminen perustyöhön. Nykyisenä toimintamuotona verkostokehittäminen tässä mittakaavassa edellyttää todennäköisesti osaamiskeskusresursointia, koska kuntien sisällä ei näyttäisi olevan mahdollisuutta rakenteellistaa monitoimijaisia yli kuntarajojen ulottuvia kehittämisrakenteita tässä mittakaavassa

Osallisuus – matkalla kuulemisesta kohti toimijuutta?

Lasten, nuorten ja vanhempien osallistuminen omien asioidensa ja palvelujensa suunnitteluun, saamiseen ja arviointiin

(osahankkeen asiakasprosessi)

- Ohjelmassa tehtyjen seurantakyselyjen mukaan toiminnan edetessä palautteen kerääminen ja erityisesti sen hyödyntäminen on lisääntynyt. Palaute on hanketyöntekijöiden näkemyksen mukaan vaikuttanut yhä voimakkaammin toimintamallien kehittymiseen.
 - mahdollisuus valita osallistuuko toimintaan vai ei
 - mahdollisuus saada tietoa
 - mahdollisuus vaikuttaa omaan prosessiin
 - mahdollisuus ilmaista itseään
 - mahdollisuus saada apua ja tukea itsensä ilmaisemiseen
 - mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin
- Tarkasteltaessa asiakastyötä tekeviä hankkeita yllämainituista ulottuvuuksista ainakin viisi ensimmäistä on toteutunut kaikissa osahankkeissa hyvin. Se, missä määrin lapsella, nuorella tai vanhemmalla on ollut mahdollisuutta itsenäisiin päätöksiin koskien omaa palveluaan, ei ole ollut mahdollista arvioida.

Lasten, nuorten ja vanhempien osallistuminen palvelujen (*hanketoimintojen*) suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.

- Se, että lapsia, nuoria ja vanhempia olisi systemaattisesti otettu mukaan toimintamallien suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin ei ole tämän ohjelmakauden aikana täysin toteutunut. Vaikkakin toiminta on lapsilähtöistä ja palautetta haetaan aktiivisesti, osallistumisen ja vuorovaikutusten tavat ja muodot ovat usein olleet etukäteen määriteltyjä – tai rakenteita ei ole mahdollistettu aidolle osallistumiselle ja vaikuttamiselle.
 - lapsia, nuoria ja vanhempia kuunnellaan
 - tuetaan heitä mielipiteiden ilmaisemisessa
 - näkemykset otetaan huomioon
 - lapset, nuoret ja vanhemmat otetaan mukaan päätöksentekoon
 - lasten, nuorten ja vanhempien kanssa jaetaan valtaa ja vastuuta
- Yllämainituista ulottuvuuksista osahankkeissa on toteutunut kolme ensimmäistä. Asiakasprosessien lisäksi tätä osallisuuden näkökulmaa on yritetty toteuttaa mm: perheille järjestettäviä ideointipalavereita, hakemalla tietoa lapsilta, nuorilta ja vanhemmilta erilaisiin opinnäytetöihin, päättäjäfoorumeita, osallistettu vanhempia ja nuoria koulutustilaisuuksiin, ottamalla vanhempia mukaan projektiryhmiin, hakemalla nuorten kokemuksia ja mielipiteitä esim. Puimala-menetelmällä ja Keskustelun avain menetelmällä.

Kehittämistyön vaikutukset kuntien palvelurakenteisiin

= ovatko toimintamallit vaikuttaneet kuntien palveluihin ja työkäytäntöihin?

Neljännän työtteen tuotokset hyvinvointipalvelujen edistämiseksi

Oppimisen arviointi

- Vastanneet kokivat ymmärryksensä ja tiedon tason lisääntyneen lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointiin liittyvistä tekijöistä.
- Koulutukset ovat edistäneet menetelmäosaamista, kehittävää työtettä ja verkostotyöskentelyä.
- Opittuja asioita on voitu soveltaa omassa työssä ja koulutukseen osallistujat kokivat lapsilähtöisen ajattelutavan lisääntyneen sekä rohkeus yhteistyöhön ja dialogiin eri asiantuntijoiden ja perheiden kanssa lisääntyneen.

Verkostot

Kehittämishojelman aikana on perustettu n. 106 erilaista verkostoa Etelä-Suomen alueella. Suurin osa (82 %) on perustettu hankeajan tuki- ja kehittämisverkostoiksi. Loput on tarkoitettu pysyviksi toimintamuodoiksi ohjelman päättymisen jälkeen. Useimmiten verkoston tehtävänä on ollut tiedon jakaminen, välittäminen ja yhteisen kehittämissuunnan löytäminen.

Hankkeet arvioivat, että verkostoyhteistyö on edistänyt kehittämistyötä paljon tai melko paljon. Yhteistyöryhmät ja verkostot ovat lähteneet toimimaan yhteisen asian ympärille. Verkostojen toimivuus on kuitenkin pitkälle ollut kiinni siitä, että hanketyöntekijät ovat mahdollistaneet niiden syntymisen sekä huolehtineet työskentelyn etenemisestä.

Moniammatillinen yhteistyö ja monitoimijuus

Eri sektoreiden välinen yhteistyö lasten, nuorten ja perheiden asioissa tuottaa hanketyöntekijöiden mielestä oikeanlaista tukea erityisesti lasten, nuorten ja vanhempien omiin kehitysympäristöihin vietyinä. Eri ammattilaisten läsnäolo palavereissa tai auttamistilanteissa pitäisi aina harkita ja pohtia erikseen, lapsen iän tai perheen tilannetta huomioiden. Monitoimijainen tai moniammatillinen yhteistyö helpottaa avun saamista matalammalla kynnyksellä. Näin ollen yhteistyö on merkittävä edistävää tekijä hyvinvointivaikutusten syntymisessä.

Mitä onnistuttiin siirtämään
kunnan toiminnaksi?

18 toimintamallia siirtynyt kuntien palvelujen piiriin (tai siirtyy 1.11.2011 lukien)

Kaakkois-Suomi

- Lappeenrannan merkkarityö
- Kouvolan psyykkarityö
- Kouvolan lasten ja nuorten monialainen ohjausryhmä
- Kotkan, Miehikkälän ja Vironlahden monitoimijainen perhevalmennus
- Kotkan, Miehikkälän ja Vironlahden monitoimijainen yhteistyömalli 4-vuotiaan lapsen terveystarkastuksessa
- Haminan neuvolan ennaltaehkäisevän perhetyön malli
- Seudullinen verkostomenetelmien asiantuntijaverkosto
- Seudulliset avoimen varhaiskasvatuksen ohjausryhmät

Länsi- ja Keski-Uusimaa

- Omin Jaloin, nuorisotyön tilannearviomalli Lohja
- Alueen lastensuojelun asiakasmäärien ja kustannusten tiedonkeruumalli

Pääkaupunkiseutu

- Lastensuojelun Praksis
- Sosionomiopiskelijoiden kouluissa tehtävät työharjoittelumallit
- Vantaan monitoimijainen perhevalmennus
- Espoon nivelvaiheen ryhmätoiminnot
- Tukevasti verkossa, Vastaamopalvelu , Espoo
- Varhaiskasvatuksen ja neuvolan 4-vuotiaan lapsen terveystarkastusmalli
- Sabir - verkostokokoustyömalli
- Jerin - työote: mielenterveyshäiriöiden riskissä olevien nuorten kehitysympäristöihin vietävä tuki (Peijas-Jorvin nuorisopsykiatrian työhön)

Arvioinnin puutelista

- Hyvinvointivaikutusten tiedonkeruu ja analysointi oli kaikkein haasteellisinta. Tiedon esittäminen keskiarvomutoksina voidaan pitää alustavana yrityksenä tuottaa kvantitatiivista indikaattoreihin perustuvaa muutostietoa ohjelmatasolla. Tämän tiedon luotettavuutta heikentää jossain määrin se seikka, että kaikki hankkeet eivät yhteisissä kyselyissä perustelleet arvioitaan riittävästi.
- Ohjelma-arvioinnin puutteena on ollut kehitettyjen toimintamallien systemaattinen vertailu kuntien nykyisiin palvelukäytäntöihin.
- Ohjelma-arvioinnin avulla ei ole onnistuttu tuottamaan riittävästi tietoa siitä, miksi kaikki pilotointeihin osallistuneet lapset, nuoret ja vanhemmat eivät ole hyötäneet tai motivoituneet osallistumaan tarjottuihin tukimahdollisuuksiin. Eli kysymys siitä, mikä kohderyhmä hyötyisi eniten kehitetyistä toimintamalleista jäi valitettavasti vastaamattomaksi kysymykseksi.

Johtopäätökset

Arviointiasetelma

- Käytetty arviointiasetelma on tuottanut ohjelmason tietoa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista ja osallisuudesta. Tietoa on syntynyt kehittämisprosesseista, yhteistyöstä, verkostoitumisesta, tuotoksista, koulutuksista, oppimisesta ja jossain määrin kuntien hyödystä. Tiedontuotanto on ollut laajaa ja kaikkea tuotettua tietoa ei ole ohjelmakauden aikana ehditty hyödyntämään. Hanketyöntekijöiden arviointiosaamista on ohjelmakauden aikana kyetty lisäämään.
- Arviointiasetelman puutteena on ollut se, että tietoa ei ole tuotettu kuntapäätäjien näkökulmasta. Kehitettyjä toimintamalleja ei ole vertailtu kuntien olemassa oleviin palveluihin tai tuotettu kustannusvaikuttavuusnäkökulmia.
- Ohjelmason tiedonkeruuvälineet ovat olleet yhdenmukaisia ja systemaattisia. Kokonaisarviointia on kuitenkin vaikeuttanut se, että jokainen osahanke on käyttänyt omassa tiedonkeruussaan erilaisia lomakkeita ja tiedonkeruutapoja. Tämä on jossain määrin heikentänyt kokonaisarvioinnin luotettavuutta.

Johtaminen ja tavoitteet

- Ohjelman sisällöllinen johtaminen yli kuntarajojen on ollut haastavaa. Keskitetyn hallinnon ja arvioinnin tuki osahankkeille on parantunut hankkeen edetessä. Ohjaus- ja tukiryhmien panostus kehittämistyöhön vaihtelee alueittain. Tukiryhmien kokoonpanot ovat olleet hallintokeskeisiä ja järjestöjen ja oppilaitosten edustajat vähemmistössä. Kohderyhmäedustusta on ollut vain yhdessä projektiryhmässä.
- Ohjelman ja osahankkeiden tavoitteet ovat toteutuneet lähes kokonaan.

Hyvinvointivaikutukset ja kuntien hyöty

- Asiakastietoa on pääosin kerätty koetusta hyödystä, kuulluksi tulemisesta ja yleensä tyytyväisyydestä, jotka indikaattoreina mittaavat enemmänkin kehittämisprosessia kuin varsinaisia työn vaikutuksia lasten, nuorten ja vanhempien arjen ja hyvinvoinnin muutoksiin. Toiminnassa mukana olleiden lasten, nuorten ja vanhempien hyvinvointi on kohentunut.
- Lasten, nuorten ja vanhempien osallistaminen toimintamallien suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin on ollut yllättävän vähäistä.
- Toimintamallien ja työotteiden vaikutukset ovat syntyneet projektiympäristössä, jossa on ollut ulkopuolinen rahoitus ja mittavat resurssit. Dialogisuus, riittävä aika, luottamuksen syntyminen ja työn vieminen lasten, nuorten ja perheiden kehitysympäristöihin ovat edistäneet hyvinvointivaikutusten syntymistä tässä toimintaympäristössä. Toimintamallien vaikuttavuutta ja pidemmän aikavälin vaikutukset syntyvät silloin, kun malleja siirretään kuntien perustoimintaan ja arvioidaan siellä niiden toimintaedellytyksiä.
- Kahden vuoden kehittämistyön jälkeen 18 toimintamallia on saatu siirrettyä ainakin osittain kuntien perustoiminnaksi. Olisivatko mallit syntyneet ilman Lapsen ääni-kehittämisohjelmaa? Jäävätkö ne elämään? Näihin kysymyksiin voidaan vastata jonkin ajan kuluttua ohjelman päättymisen jälkeen.

Suosituksset

Suosituksset 1/3

- Arviointitiedon hyödyntämistä varmistetaan siten, että ohjelman ohjausryhmän jäsenet sekä osahankkeiden tuki- ja ohjausryhmät esittelevät arviointituloksia omissa kunnissaan sekä tärkeille sidosryhmille. Kuntatasolla tulee tehdä johtopäätöksiä Lapsen ääni – kehittämisohjelman vaikutuksista.
- Lapsen ääni 2-ohjelmassa hyödynnetään arviointiasetelmasta opittuja asioita ja kevennetään arviointia.
- Osahankekohtaisia arviointi-, tutkimus- ja loppuraportteja hyödynnetään järjestelmällisesti käynnistäessä Lapsen ääni 2-ohjelmaa.
- Lapsen ääni 2-ohjelmassa yhtenäistetään osahankekohtaiset tiedonkeruuvälineet.
- Loppuarvioinnin tuloksia tulee suhteuttaa ja verrata STM:n tilaamaan ulkoiseen arviointiin sen valmistuttua.
- Jatkossa jokainen osahanke tarkoittaa tavoitteitaan riittävän konkreettiseksi ja mitattaviksi asioiksi. Tavoitteita voi muuttaa tarvittaessa kehittämistyön edetessä.
- Lapsen ääni 2-ohjelmassa jatketaan tavoitteiden seuraamista osahankekohtaisella kyselyllä ja itsearvioinnilla. Kyselyyn sisällytetään määrällisten tietojen seuraaminen; lasten ja vanhempien lukumäärät, koulutettavien lukumäärät, verkostojen lukumäärät, pilottiyksiköiden lukumäärät jne.

Suosituksset 2/3

- Keskitetyn hallinnon, ohjausryhmän, tukiryhmien ja kuntapäätäjien yhteistyötä ja yhteisjohtamista lisätään.
- Lapsen ääni 2-ohjelmassa kiinnitetään huomiota ohjausrakenteisiin, jotta ne eivät muodostu liian raskaiksi.
- Keskitetty hallinto varmistaa jatkossa, että osahankkeiden vastuuhenkilöillä on tarvittava osaaminen talouden ja seurannan raporttien tuottamista varten.
- Osahankekohtaisia tukiryhmiä muodostetaan vain silloin kuin se on ehdottomasti tarpeen. Osahankekohtainen tuki ja ohjaus tulisi mahdollisuuksien mukaan kytkeä osaksi kuntien olemassa olevia johto- ja yhteistyöryhmiä.
- Osahankekohtaisiin ohjaus- ja tukijärjestelmiin tulisi harkiten ottaa mukaan tarpeelliset sidosryhmät; järjestöt, oppilaitokset ja kokemusasiantuntijat.

Suosituksset 3/3

- Jatkossa tulisi kysyä lapsilta, nuorilta ja vanhemmilta tarkempaa tietoa koetuista hyvinvoinnin eri osa-alueiden muutoksista. Useassa Lapsen ääni-kehittämishjelman osahankkeissa on kehitetty ja käytetty hyviä hyvinvoinnin seurantamittareita.
- Hyvinvoinnin muutoksia tulisi kyetä osoittamaan suhteessa toimintamalliin, niin laadullisin kuin määrällisin mittarein. Ohjelmatason vaikutusten arviointi ja vertailtavuus eivät muutoin ole mahdollisia.
- Lasten, nuorten ja vanhempien kokemusasiantuntijuutta toimintamallien kehittämisessä ja arvioinnissa tulisi ehdottomasti lisätä.
- Koulutusten tarjoamista ja kohdentamista tulisi jatkossa miettiä erittäin tarkkaan. Pidemmät prosessikoulutukset saattaisivat tuottaa enemmän oppimishyötyjä kuin yksittäiset koulutustilaisuudet.
- Jatkossa tulisi tarkemmin selvittää kuntajohdon näkemyksiä toimintamallien tarpeellisuudesta, innovatiivisuudesta ja pysyvyydestä.

Kiitos yhteistyöstä!

Stina Högnabba

yhteystiedot: puh 050 4020817, stina.hognabba@hel.fi

